УДК 657

https://doi.org/10.52058/2786-5274-2022-6(8)-424-433

Сторожук Тетяна Миколаївна кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку та консалтингу, Державний податковий університет, вул. Університетська, 31, м. Ірпінь, 08205, тел.: (04597)53-050, https://orcid.org/0000-0003-2260-1301

Дружинська Наталія Сергіївна кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку та консалтингу, Державний податковий університет, вул. Університетська, 31, м. Ірпінь, 08205, тел.: (04597)53-050, https://orcid.org/0000-0002-9787-0488

УДОСКОНАЛЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ОБЛІКУ ДЕРЕВИНИ ТА ІНШОЇ ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННОГО ПОХОДЖЕННЯ

Анотація. У статті підкреслена особлива роль лісів у життєдіяльності людини та розвитку лісового господарства, що визначає потребу в збереженні та нарощуванні ресурсного та екологічного потенціалу лісів, а також посиленні контролю за раціональним використанням деревини та недеревних лісових ресурсів. Висвітлено порядок ведення електронного обліку деревини на етапі її використання, який здійснюється за допомогою сучасних інформаційних систем і технологій на підприємствах лісового господарства.

Враховуючи переваги запровадження електронного обліку деревини, авторами запропоновано розробити повну комплексну систему електронного обліку лісових ресурсів, яка включатиме облік стиглих дерев на корені та рух вилученої з лісу деревної і недеревної продукції. Визначено порядок формування інформації про потенційні обсяги заготівлі недеревної продукції лісового господарства, документального оформлення та внесення даних до системи електронного обліку при її заготівлі та відпуску.

Враховуючи розгалуженість у підпорядкуванні лісів, обґрунтовано необхідність розширення сфери застосування електронного обліку деревини на всіх постійних лісокористувачів та лісовласників, не залежно від галузевого підпорядкування, що сприятиме посиленню його контрольної функції.

Однією з нагальних проблем лісового господарства та деревообробної галузі є відсутність прозорого механізму продажу деревини, незаконні рубки та обіг незаконно добутої деревини. Виходячи з окреслених проблем, запропоновано авторське бачення актуалізації інформації про ліси та лісові ресурси України, що також сприйме ефективному управлінню лісами на основі принципів сталого ведення лісового господарства та збереженню біорізноманіття в лісах. Представлені пропозиції можуть бути корисними також для

формування матеріалів справ, представництва інтересів нашої держави і примусового відшкодування шкоди, завданої довкіллю внаслідок збройної агресії Російської Федерації.

Ключові слова: електронний облік деревини, електронний облік лісових ресурсів, поколодний облік деревини, продукція недеревного походження.

Storozhuk Tetiana Mykolaivna Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor of Department of Accounting and Consulting, State Tax University, University St., 31, Irpin, 08205, tel.: (04597)53-050, https://orcid.org/0000-0003-2260-1301

Druzhynska Nataliia Serhiivna Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor of Department of Accounting and Consulting, State Tax University, University St., 31, Irpin, 08205, tel.: (04597)53-050, https://orcid.org/0000-0002-9787-0488

IMPROVING ELECTRONIC REGISTRATION OF WOOD AND OTHER PLANT PRODUCTS

Abstract. The article highlights the special role of human activity in forests and forestry development, defining the need for maintaining and increasing resource and ecological potential of forests, and strengthening control over the rational use of timber and non-timber forest resources. The article highlights the procedure for conducting electronic accounting of wood at the stage of its use, which is carried out with the help of modern information systems and technologies at forestry enterprises.

Taking into account the advantages of introducing electronic accounting of wood, the authors proposed to develop a complete integrated system of electronic logging of forest resources, which includes records of mature trees at the roots and moving wood removed from forests and non-timber products. Determined the order of formation of information on the potential volume of harvesting of non-timber forest products, documentation and data entry into electronic accounting system in its procurement and delivery.

Given the diversification of forests, the article substantiates the necessity of expanding the scope of electronic accounting of wood for all permanent forest users and forest owners, regardless of subordination industry that will strengthen its oversight function.

One of the urgent problems of the forestry and woodworking industry is the lack of a transparent mechanism for the sale of timber, illegal logging and the circulation of illegally harvested timber. Based on the outlined problems, the author's vision of updating information on forests and forest resources of Ukraine is proposed, which will also adopt effective forest management based on the principles of sustainable forest management and conservation of forest biodiversity. The presented proposals can also be useful for the formation of case materials, representation of the

interests of our state and forced compensation for damage caused to the environment as a result of the armed aggression of the Russian Federation.

Keywords: electronic logging of wood, electronic logging of forest resources, chipboard accounting of wood, products of non-wood origin.

Постановка проблеми. Розпорядженням Кабінету Міністрів України схвалено Державну стратегію управління лісами України до 2035 року [1]. Необхідність підготовки Стратегії викликана розумінням надзвичайно важливої ролі лісів для екологічної, економічної та соціальної стабільності держави, необхідності системного удосконалення ведення лісового господарства в Україні. Забезпечити довгострокові інтереси держави у сфері лісового господарства на основі поєднання принципів державного регулювання з механізмами ринкових відносин можливо лише шляхом створення прозорого ринку деревини.

Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України своїм наказом [2] запровадило електронний облік деревини, що йде на продаж, та обмежило її реалізацію поза аукціоном. Ведення електронного обліку деревини на лісогосподарських підприємствах передбачає внесення інформації про всю заготовлену і реалізовану деревину до системи електронного обліку деревини та реєстрацію укладених договорів в системі. Разом з тим, заборонено реалізацію підвідомчими лісогосподарськими підприємствами деревини за прямими договорами підрядникам, що виконують роботи по заготівлі деревини та не беруть участь в аукціонних торгах.

Таким чином, для збереження лісу і його ресурсів, для забезпечення життя нині та всіх прийдешніх поколінь необхідні зусилля усього суспільства: державних органів влади, лісопромислового бізнесу та інститутів громадянського суспільства. Домінуюча роль в управлінні цими процесами належить обліку, який здійснюється за допомогою сучасних інформаційних систем і технологій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанню обліку готової продукції лісового господарства присвячені роботи таких науковців, як Б.М. Богача, В.Ю. Гордополова, В.Д. Гоцуляка, І. С. Несходовського та інших. Недостатньо висвітленою залишається відносно нова для наших реалій методика електронного обліку деревини. Поза увагою науковців часто залишається облік недеревної продукції рослинного походження.

Мета статті. Метою даної статті є розробка пропозицій з удосконалення електронного обліку деревини та іншої продукції рослинного походження лісового господарства.

Виклад основного матеріалу. Лісові ресурси є основою економічної системи кожного лісогосподарського підприємства та ведення лісового господарства в цілому. Тому обсяги їх використання встановлюються такі, які дозволяють забезпечувати безперервність виконання лісами всіх еколого-

економічних функцій та отримання власних коштів для відтворення лісів і проведення лісівничих, лісоохоронних та інших заходів. Заготівля деревини здійснюється під час рубок головного користування, з метою здійснення заходів з формування і оздоровлення лісів та інших рубок. Оприбуткування продукції деревного та недеревного походження в лісогосподарських підприємствах здійснюється за місцями їх заготівлі.

Сьогодні ведення бухгалтерського обліку важко уявити без комп'ютерних технологій. Виконуючи директиви Державного агентства лісових ресурсів України, на підприємствах впроваджено електронний облік деревини, який представляє собою поштучне електронне маркування круглих лісоматеріалів, що надходять з лісосік у місця їх складування, зберігання, переробки та відвантаження кінцевому споживачеві [2]. Раніше треба було таврувати кожну колоду, вимірювати діаметр, визначати його сорт і всі дані заносити щодня в зошит. При відпуску деревини доводилося виписувати значну кількість документів.

Процес електронного обліку деревини значно зменшив кількість застосовуваних документів та спростив і прискорив виконання таких облікових робіт. В момент заготівлі вся деревина оснащується чипами зі штрих-кодом, до якого прикріплюється інформація про породу, сорт, діаметр, довжину колоди і ділянку лісу, де деревину заготовили, та заноситься в кишеньковий персональний комп’ютер (КПК). Коли йде відпуск лісопродукції, чипи скануються, інформація автоматично потрапляє в базу даних лісгоспу. За допомогою портативного принтера водію лісовоза або вантажного автомобіля роздруковується товарно-транспортна накладна, яка необхідна для переміщення лісопродукції. Далі рух цієї деревини можна з легкістю простежити в єдиній базі, яка формується в Держлісагентстві. Такий механізм покликаний зменшити кількість нелегальних рубок через неможливість збуту незаконно заготовленої деревини, яка останніми роками активізувалася у зв’язку з погіршенням економічного становища в державі та низьким рівнем зайнятості населення.

Отже, як позитивний момент, варто відзначити, що впровадження електронного обліку деревини робить майже неможливим незаконний обіг деревини і значно спрощує роботу лісівників з документами, дозволяючи більше приділяти уваги питанням охорони лісу та примноженню лісових багатств, що є головним завданням лісогосподарських підприємств та лісової галузі в цілому. При цьому первинні документи з обліку руху лісової продукції у вигляді кругляка повинні роздруковуватись лісівниками безпосередньо на місцях заготівлі та відвантаження, що значно скорочує час та дозволяє розподілити облікові роботи між бухгалтерами та лісівниками.

Запровадження електронного обліку деревини є дієвою перешкодою його тіньовому обігу. Але варто зауважити, що електронний облік деревини запроваджено лише у лісгоспах, які належать до сфери управління

Держлісагентства. Близько чверті лісів України комунальні, військові або перебувають у віданні інших міністерств. Отже, ліси України контролюються значною кількістю міністерств, відомств та організацій. Найбільші з них: Держлісагентство України – 73 % лісів, органи місцевого управління – 13%, Міністерство оборони України – 1 %, в іншій відомчій підпорядкованості сумарно перебуває 6 % площі земель лісового фонду України. Близько 7% лісів (0,8 млн. га, в т.ч. 0,4 млн. га полезахисних лісових смуг) знаходиться на землях запасу сільських рад і не надані у користування [3]. Тому електронний облік деревини має бути запроваджений на всіх підприємствах, організаціях та установах, які є постійними користувачами чи власниками лісів, незалежно від підпорядкування. А законодавчо-нормативне регулювання обліку деревних лісових ресурсів та продукції лісу у вигляді деревини має бути єдиним та здійснюватися на загальнодержавному рівні. Наразі нагальним є питання прийняття законопроекту про ринок деревини в Україні, який удосконалить діючі механізми обігу та продажу деревини у відповідності до європейської практики. Крім того, вступ в дію закону про ринок деревини сприятиме забезпеченню потреб вітчизняних переробників у сировині. Разом з тим, це дозволить запустити механізм здійснення постійної інвентаризації лісів та переведення самозаліснених земель до складу лісових угідь, що потребує також внесення змін до законодавства – Лісового та Земельного кодексів України.

Незважаючи на значну кількість переваг, аналіз практики, а також трактування електронного обліку свідчать про наявність недоліків в цьому хорошому починанні. По-перше, електронний облік не є системою. Повністю поза системою залишаються лісові ресурси деревного походження на корені, побічна та супутня продукція від деревини та вся продукція недеревного походження. З відсутністю електронного обліку лісових ресурсів деревного походження на корені втрачається облік ресурсного потенціалу лісогосподарських підприємств, їх інвестиційної привабливості, і не тільки конкретних господарств, але і держави в цілому. Крім того, існуючий порядок електронного обліку не дозволяє здійснювати контроль за поновленням лісових ресурсів.

Впроваджена система електронного обліку деревини є достатньо простою, але досить надійною для захисту деревного запасу підприємств лісового господарства. Маленька електронна бирка дозволяє зберегти ліси від несанкціонованих рубок, значно підвищити дохідність та рентабельність лісогосподарських підприємств, забезпечує раціональне використання лісової продукції, значно економить час, хоча потребує певних вкладень. Для функціонування системи електронного обліку деревини необхідно придбати сучасні прилади: кишенькові персональні комп'ютери; мобільний електронний термінал, оснащений клавіатурою, сенсорним дисплеєм, сканером штрих-кодів, модулями зв`язку для вводу та передачі інформації поколодного обліку деревини в польових умовах; мобільний принтер для оперативного друку

первинних та товаросупровідних документів; бирки для маркування деревини зі стійкого чорного пластику з унікальними штрих-кодами, які надійно захищені від підробок; спеціальні молотки для набиття чипів та інше. Але легалізація обігу деревини, без сумніву, дозволить окупити вкладені кошти і принесе економічний ефект.

Процес електронного обліку деревини розпочинається ще на лісосіках, де на кожне зрізане дерево прямо на ділянках набивають чип та заносять його код у базу даних лісгоспу, що унеможливлює його повторне використання. Також зняти і перебити бирку на іншу колоду або хлист, не пошкодивши її, неможливо. Надходження матеріалу на склади і весь подальший його рух до споживача супроводжується лише цими даними, що ставить перепони на шляху до крадіжок. За штрих-кодом з допомогою спеціального обладнання можна визначити, в якому лісництві дерево заготовлено. Усі дані про лісозаготівлю спеціалісти лісгоспу відразу ж бачать через зручну програму державного підприємства "Лісогосподарський інноваційно-аналітичний центр" (ДП ЛІАЦ). Сайт відкритий для кожного, і правоохоронці, і митники, і просто небайдужі активісти можуть зайти і перевірити інформацію про деревину, яку транспортують територією України. Але рух деревини контролюється тільки з моменту заготівлі до споживача.

Таким чином, при існуючій організації електронний облік починається лише при заготівлі і закінчується на стадії запуску деревини в переробку. Процес переробки, транспортування, закупівлі і продажу виробів з деревини теж поки що поза системою електронного обліку і контролю. З нашої точки зору, необхідна повна комплексна система електронного обліку лісових ресурсів за всіма логістичними етапами починаючи з обліку лісових ресурсів при досягненні зрілості до використання виробів з деревини. На загальнодержавному рівні має бути розроблено порядок набиття бирок на дерева на корені при досягненні зрілості. Вік та висота набиття бирок визначається відповідно до породи дерев, регіону і умов зростання.

Широкий спектр виробничої діяльності зумовлює різні підходи науковців до визначення її результатів, тобто продукції лісогосподарського виробництва, що досліджено у [4]. І.М. Синякевич [5] розглядає відокремлено продукцію лісової промисловості (лісозаготівельного виробництва) і лісового господарства. Кінцевим результатом лісогосподарського виробництва вважає вирощений стиглий ліс і сукупність матеріальних благ, які отримують економіка та населення в процесі вирощування лісу (гриби, ягоди, плоди, лікарські рослини, продукція бджільництва та мисливства, матеріальні та соціальні блага від використання захисних, рекреаційних й інших корисних функцій лісу). Основною продукцією, при цьому, є стиглі насадження. Вирощування дерев – це значний термін за часом. У зв'язку з цим вважаємо необхідним допрацювати діючу Інструкцію з ведення електронного обліку деревини [2], де окремими розділами пропонуємо подати електронний облік

лісових деревних ресурсів на корені, електронний облік продукції лісозаготівель, електронний облік продукції лісопиляння, електронний облік деревообробки, електронний облік продукції недеревного походження, електронний облік деревних матеріалів та готової продукції деревообробних підприємств тощо. Вбачаємо доцільність існування єдиної інструкції для використання і лісогосподарськими підприємствами, і промисловими підприємствами, які виробляють продукцію з деревини по аналогії з єдиними положеннями стандартами бухгалтерського обліку. Це дасть можливість організації єдиної системи електронного обліку лісових ресурсів і продукції з деревини та відслідковувати їх наявність та рух за всіма етапами логістичної системи. Крім того, продукція деревообробних підприємств повинна мати відповідні документи та маркування якості, як і продовольча, з визначенням якості та походження деревини. Такі заходи посилюють контроль за діяльністю лісогосподарських підприємств, суб'єктів господарювання, що займаються переробкою деревини, одночасно із забезпеченням належного розслідування справ про незаконні рубки, і дозволять зберегти та примножити лісові ресурси, організувати їх законний обіг та спонукатимуть до їх ефективного використання.

Має сенс також включення до загальної системи електронного обігу продукції недеревного походження. Така продукція у вигляді грибів, ягід, соків, лікарських рослин, квітів, горіхів тощо часто збирається в промислових масштабах, має значну цінність та вартість, користується великим попитом як в нашій країні, а особливо за кордоном, і може істотно підвищувати їх інвестиційну привабливість, дохідність та рентабельність лісогосподарських підприємств. Чорниці тримають лідерство по об'єму експорту ягід в кількісному вираженні з долею 44%. Варто відмітити, що 6% експорту, як в кількісному, так і у вартісному вираженні, припадає на дикорослу ожину. Таким чином, дикорослі ягоди забезпечують 50% експортних поставок і стільки ж валютних надходжень від них. Так, за 2017 рік Україна одержала $66,5 від експорту м'яких ягід. При цьому 61% поступлень забезпечили чорниці і лохина. Основним покупцем українських ягід є Польща. Зокрема, в цю країну експортували 961,3 тон малини і ожини на суму $799,1 тис., що складає дві третини від всього експорту ягід [6]. За даними інформаційного інтернет-порталу All Retail, у 2020 році дикорослі ягоди займали другу позицію в експорті після малини. Зокрема,експорт заморожених лісових чорниць та інших дикоросів до Німеччини з України зріс на 82% до 2020 року до $5,5 млн. [7]. Оприбуткування та відпуск такої продукції, з огляду на її швидке псування, аналогічно до деревини, доцільно здійснювати на місцях їх збирання та масового зростання. Знову ж таки, лісівники, на підставі щоденника оприбуткування недеревної продукції, запропонованого Н.А. Случак [8] можуть заносити дані за допомогою КПК до єдиної електронної бази. На відпуск теж за місцями оприбуткування такої продукції має виписуватись

товарно-транспортна накладна. Для одержання максимальних доходів від продукції недеревного походження має завчасно – до моменту збирання, попрацювати маркетингова служба з метою виявлення попиту та пропозиції і підбору покупців. А лісівники до початку збирання мають визначити види продукції, місця та площі збирання, передбачувані обсяги щоденного збирання та загального запасу тощо. Залишок нереалізованої продукції відправляють на склади для реалізації в наступні дні. При цьому внесення до електронного обліку недеревної продукції має здійснювати в розрізі обсягів реалізованої та кількості нереалізованої продукції на складах, що може стати одним із засобів реклами та пошуку шляхів реалізації.

Висновки. Питання електронного обліку продукції лісового господарства стоїть на порядку денному вже тривалий час, але донині не врегульоване. Невідкладним етапом у формуванні системи контролю руху деревини сьогодні є запровадження єдиної державної системи електронного обліку деревини (ЄДСЕОД).

Для дієвого та ефективного механізму дії електронного обліку лісопродукції необхідні зусилля усього суспільства: державних органів влади – шляхом розробки та впровадження законодавчо-нормативних документів, дієвої системи регулювання та контролю; інститутів громадянського суспільства – через постійний моніторинг та контроль за дотриманням законодавства, проведення заходів з пропаганди ролі та значення лісових ресурсів для нашого життя та планети в цілому; лісопромислового бізнесу шляхом збереження та ефективного використання наявних лісових ресурсів, їх відновлення та забезпечення сталого розвитку підприємств та галузі.

Крім того, надзвичайно важливим є питання проведення спостережень за станом навколишнього природного середовища та фіксації рівня його забруднення. Особливо гостро це питання постало в умовах війни, коли кожний із суб`єктів державної систем моніторингу довкілля здійснює моніторинг окремих об`єктів довкілля, в тому числі з метою фіксації фактів екологічних загроз, спричинених російськими окупантами, та фактів екологічних злочинів проти довкілля. Державне агентство лісових ресурсів України як суб'єкт державної системи моніторингу забезпечує моніторинг ґрунтів земель лісового фонду (радіологічні визначення, залишкова кількість пестицидів, агрохімікатів і важких металів); лісової рослинності (стан, продуктивність, пошкодження біотичними та абіотичними чинниками, біорізноманіття, радіологічні визначення); мисливської фауни (видові, кількісні та просторові характеристики). Вважаємо, що розробка і впровадження повної комплексної системи електронного обліку лісових ресурсів сприйме формуванню актуальної і достовірної інформації про ліси і лісові ресурси України, в тому числі для формування матеріалів справ для звернення у Міжнародний суд ООН, представництва інтересів держави і примусового відшкодування шкоди, завданої довкіллю внаслідок збройної агресії Російської Федерації.

Література:

1. Про схвалення Державної стратегії управління лісами України до 2035 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2021 р. № 1777-р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1777-2021-%D1%80#top

2. Про затвердження Інструкції з ведення електронного обліку деревини: Наказ Міндовкілля від 27.09.2021 №621. URL: https://forest.gov.ua/npas/nakaz-mindovkillya-vid-27092021-621-pro-zatverlzhennya-instrukcii-z-vedennya-elektronnogo-obliku-derevini

3. Загальна характеристика лісів України. Офіційний веб-сайт Державного агенства лісових ресурсів України. URL: https://forest.gov.ua/napryamki-diyalnosti/lisi-ukrayini/zagalna-harakteristika-lisiv-ukrayini

4. Сторожук Т.М., Дружинська Н.С. Готова продукція лісогосподарської діяльності, її форми та види. Економічний вісник. Серія: фінанси, облік, оподаткування. №4. 2020. С. 193-203.

5. Синякевич І.М. Економіка галузей лісового комплексу: Підручник. – Львів: Світ, 1996. – 184 с.

6. Лесная черника остается самой экспортированной ягодой. Сайт Дело. юа. URL: https://delo.ua/business/lesnaja-chernika-lidiruet-po-obemu-eksporta-jagod-s-dolej-44-340311/

7. Україна рекордно збільшила експорт горіхів, фруктів та ягід до Німеччини та інших країн ЄС у 2021 році. Інформаційний інтернет-портал All Retail. URL: https://allretail.ua/news/74798-ukrajina-rekordno-zbilshila-eksport-gorihiv-fruktiv-ta-yagid-do-nimechchini-ta-inshih-krajin-yes-u-2021-roci

8. Случак Н.А. Облік та внутрішній аудит витрат на недеревну лісопродукцію рослинного походження: Автореф. дис. …кандидата економічних наук / Тернопільський національний економічний університет. Тернопіль, 2009. 20 с.

References:

1. Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy «Pro skhvalennia Derzhavnoi stratehii upravlinnia lisamy Ukrainy do 2035 roku»: vid 29 hrudnia 2021 r. № 1777-r [Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine «On approval of the State Strategy of Forest Management of Ukraine until 2035»: from December 29, 2021 № 1777-p.]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua.* Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1777-2021-%D1%80#top [in Ukrainian].

2. Nakaz Mindovkillia «Pro zatverdzhennia Instruktsii z vedennia elektronnoho obliku derevyny»: vid 27.09.2021 № 621 [The Order of the Ministry of Environment «About the statement of the Instruction on conducting electronic accounting of wood»: from 27.09.2021 №621]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua.* Retrieved from https://forest.gov.ua/npas/nakaz-mindovkillya-vid-27092021-621-pro-zatverlzhennya-instrukcii-z-vedennya-elektronnogo-obliku-derevini [in Ukrainian].

3. Zagalna harakterystyka lisiv Ukrayiny [General characteristics of forests of Ukraine]. Oficijnyj veb-sajt Agenstva lisovyh resursiv Ukrayiny. Retrieved from http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/article?art_id=62921&cat_id=32867 [in Ukrainian].

4. Storozhuk, T.M., Druzhynska, N.S. (2020). Hotova produktsiia lisohospodarskoi diialnosti, yii formy ta vydy [Finished products of forestry activities, their forms and types]. *Ekonomichnyi visnyk. Seriia: finansy, oblik, opodatkuvannia*, (4). 193-203. [in Ukrainian].

5. Synyakevych, I.M. (1996). Ekonomika galuzej lisovogo kompleksu: Pidruchnyk. Lviv: Svit. [in Ukrainian].

6. Lesnaya chernyka ostaetsya samoj eksportyrovannoj yagodoj [Wild blueberry remains the most exported berry]. Cajt Delo. yua. Retrieved from https://delo.ua/business/lesnaja-chernika-lidiruet-po-obemu-eksporta-jagod-s-dolej-44-340311/ [in Ukrainian].

7. Ukraina rekordno zbilshyla eksport horikhiv, fruktiv ta yahid do Nimechchyny ta inshykh krain YeSu 2021 rotsi [Ukraine has increased record exports of nuts, fruits and berries to Germany and other EU countries in 2021]. Informatsiinyi internet-portal All Retail. Retrieved from

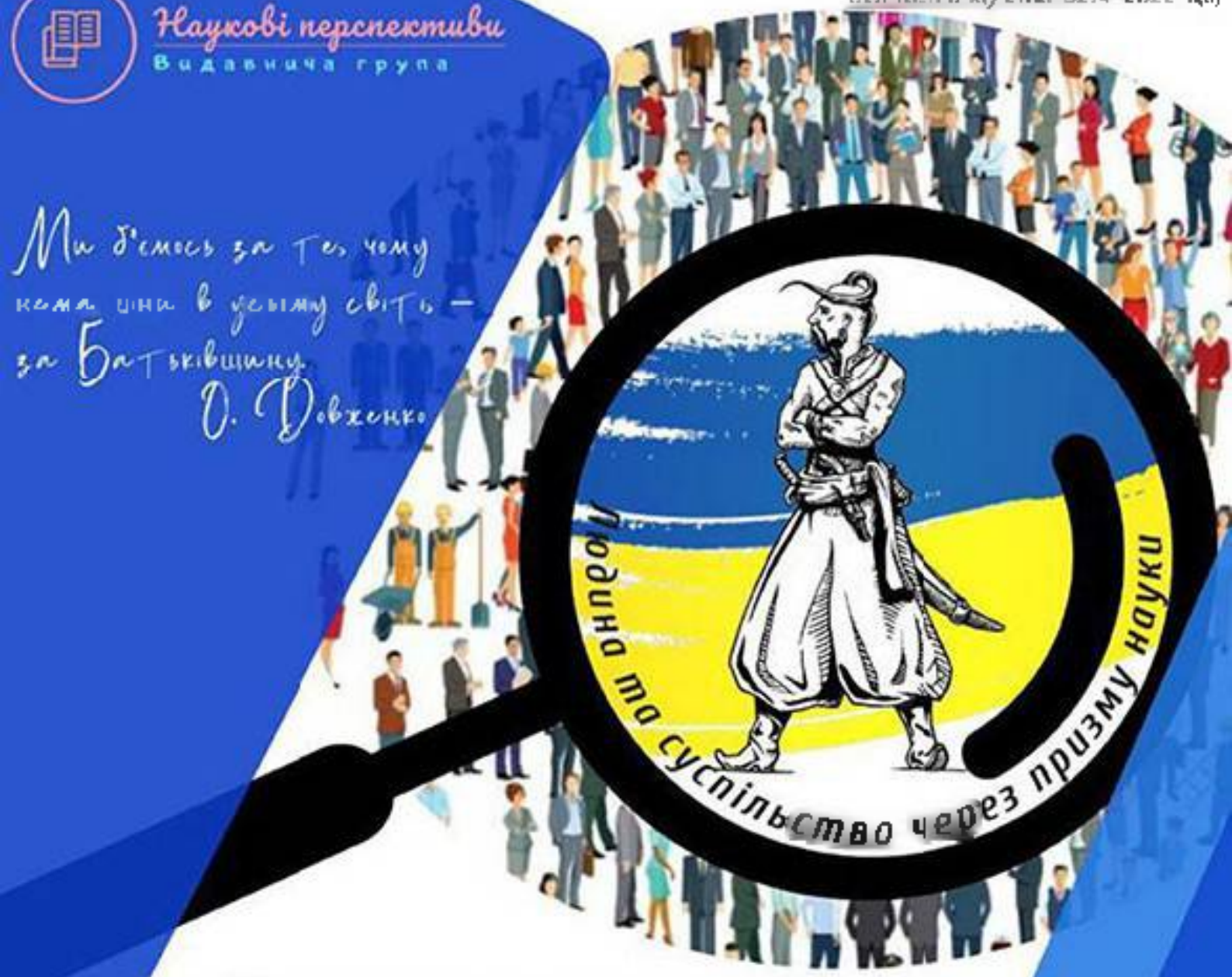
https://allretail.ua/news/74798-ukrajina-rekordno-zbilshila-eksport-gorihiv-fruktiv-ta-yagid-do-nimechchini-ta-inshih-krajin-yes-u-2021-roci [in Ukrainian].

8. Sluchak, N.A. (2009). Oblik ta vnutrishnij audyt vytrat na nederevnu lisoprodukciyu roslynnogo pohodzhennya [Accounting and internal audit of costs for non-timber forest products of plant origin]. Avtoref. dys. …kandydata ekonomichnyh nauk. Ternopilskyj nacionalnyj ekonomichnyj universytet. Ternopil. [in Ukrainian].

ISSN 2786-5274 (Print)
DOI 10.52058/2786-5274-2022-6(8)

Наукові перспективи
Видавнича група

Ми б'ємось за те, чому
кожна ціна в усьому світі —
за Батьківщину.
О. Довженко

Наукові інновації та передові технології

СЕРІЯ "ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ"
СЕРІЯ "ЕКОНОМІКА"
СЕРІЯ "ПРАВО"
СЕРІЯ "ПЕДАГОГІКА"
СЕРІЯ "ПСИХОЛОГІЯ"

№ 6(8) 2022

Громадська наукова організація «Всеукраїнська Асамблея докторів наук із державного управління»

у рамках роботи Видавничої групи «Наукові перспективи»

«Наукові інновації та передові технології»

(Серія «Державне управління», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Психологія», Серія «Педагогіка»)

Випуск № 6(8) 2022

Київ – 2022

Public scientific Organization «Ukrainian Assembly of Doctors of Sciences in Public Administration»

within the work of the Publishing Group «Scientific Perspectives»

«Scientific innovations and advanced technologies»

(Series «Public Administration», Series «Law», Series «Economics», Series «Psychology», Series «Pedagogy»)

Issue № 6(8) 2022

Kyiv – 2022

ISSN 2786-5274 Print
УДК 001.32:1 /3](477)(02)

DOI: https://doi.org/10.52058/2786-5274-2022-6(8)

«Наукові інновації та передові технології» (Серія «Державне управління», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Психологія», Серія «Педагогіка»): журнал. 2022. № 6(8) 2022. С. 654.

Рекомендовано до друку Президією громадської наукової організації «Всеукраїнська Асамблея докторів наук з державного управління» (Рішення від 06.06.2022, № 2/6-22)

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації: серія КВ № 24962-14902Р від 13.09.2021 р.

Журнал видається за наукової підтримки: ПВНЗ Університет Новітніх Технологій, громадської організації «Асоціація науковців України», громадської організації «Християнська академія педагогічних наук України» та громадської організації «Всеукраїнська асоціація педагогів і психологів з духовно-морального виховання».

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 30.11.2021 № 1290 журналу присвоєно категорію "Б" із права.

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 01.02.2022 № 89 журналу присвоєно категорію "Б" із педагогіки

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 07.04.2022 № 320 журналу присвоєно категорію "Б" із економіки та державного управління.

Наукове видання включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus, міжнародної пошукової системи Google Scholar та до міжнародної наукометричної бази даних Research Bible.

Журнал заснований з метою розвитку вітчизняного наукового потенціалу у галузях державного управління, права, економіки, психології, педагогіки та його інтеграції у світовий науковий простір, шляхом оприлюднення результатів наукових досліджень.

Головний редактор

Романенко Євген Олександрович - доктор наук з державного управління, професор, Заслужений юрист України, проректор з наукової роботи Національного авіаційного університету, Президент громадської наукової організації «Всеукраїнська асамблея докторів наук з державного управління» (Київ, Україна)

Редакційна колегія:

- *Балахтар Катерина Сергіївна* - доктор філософії (PhD) за спеціальністю 053. Психологія, старший викладач кафедри іноземних мов Національного університету ім. О. О. Богомольця (Київ, Україна)
- *Бахов Іван Степанович* — доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри іноземної філології та перекладу Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)
- *Бєльська Тетяна Валентинівна* - доктор наук з державного управління, доцент, завідувач кафедри менеджменту Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості (Київ, Україна)
- *Гбур Зоряна Володимирівна* - доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри управління охороною здоров'я та публічного адміністрування Національного університету охорони здоров'я України імені П.Л.Шупика (Київ, Україна)
- *Дацій Олександр Іванович* — доктор економічних наук, професор, Заслужений працівник освіти України, завідувач кафедри фінансів, банківської та страхової справи Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)
- *Дєгтяр Олег Андрійович* — доктор наук з державного управління, доцент, доцент кафедри менеджменту і адміністрування Харківського національного університету міського господарства ім. О. М. Бекетова (Харків, Україна)

• *Журавльова Лариса Петрівна* — доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології Поліського національного університету (Житомир, Україна)

• *Заячківська Оксана Василівна* - кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів та економічної безпеки Національного університету водного господарства та природокористування (Рівне, Україна)

• *Ільїна Анастасія Олександрівна* - кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри публічного управління і адміністрування Національного торговельно-економічного університету (Київ, Україна)

• *Ічанська Олена Михайлівна* - кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)

• *Кайдашев Роман Петрович* — доктор юридичних наук, професор, професор кафедри адміністративного, фінансового та банківського права Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)

• *Каламаж Руслана Володимирівна* - доктор психологічних наук, професор, проректор з навчально-виховної роботи Національного університету «Острозька академія» (Рівне, Україна)

• *Кардаш Оксана Любомирівна*, кандидат економічних наук, доцент кафедри комп'ютерних технологій та економічної кібернетики Навчально-наукового інститут автоматики, кібернетики та обчислювальної техніки Національного університету водного господарства та природокористування (м. Рівне, Україна)

• *Коваленко Олена Михайлівна* - кандидат педагогічних наук, провідний науковий співробітник відділу профільного навчання Інституту педагогіки НАПН України (Київ, Україна)

• *Корнієнко Петро Сергійович* - доктор юридичних наук, доцент, адвокат, заступник першого проректора по роботі з коледжами, професор кафедри філософії та соціально-гуманітарних дисциплін Національної академії статистики, обліку та аудиту (Київ, Україна)

• *Кошова Світлана Петрівна* — кандидат наук з державного управління, доцент, доцент кафедри управління охорони здоров'я Національної медичної академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика (Київ, Україна)

• *Кравчук Володимир Миколайович* — доктор юридичних наук, доцент, доцент кафедри конституційного, адміністративного та міжнародного права Волинського національного університету імені Лесі Українки (Луцьк, Україна)

• *Литвиненко Віктор Іванович* — доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства Навчального наукового інституту права Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)

• *Лич (Назарук) Оксана Миколаївна* - доктор психологічних наук, доцент, член-кореспондент української академії акмеології, член громадської спілки «Національна психологічна асоціація», доцент кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)

• *Марушева Олександра Анатоліївна* - доктор наук з державного управління, доцент, завідувач кафедри публічного управління та інформаційного менеджменту ПВНЗ Університет Новітніх Технологій (м. Київ, Україна)

• *Міхальський Томаш* — доктор наук, доцент кафедри географії регіонального розвитку Гданського університету (Польща)

• *Мізюк Вікторія Анатоліївна* – кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету управління, адміністрування та інформаційної діяльності Ізмаїльського державного гуманітарного університету (Ізмаїл, Україна)

• *Миргород-Карпова Валерія Валеріївна* - кандидат юридичних наук, заступник директора з наукової роботи, старший викладач кафедри адміністративного, господарського права та фінансово-економічної безпеки Сумського державного університету (Суми, Україна)

• *Новак-Каляєва Лариса Миколаївна* — доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри державного управління Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України (Львів, Україна)

• *Орлова Наталія Сергіївна* — доктор наук з державного управління, професор кафедри державного управління, публічного адміністрування та регіональної економіки Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця (Харків, Україна)

• *Павлов Костянтин Володимирович* — доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри підприємництва і маркетингу Волинського національного університету імені Лесі Українки (Луцьк, Україна)

• *Помиткін Едуард Олександрович* — доктор психологічних наук, професор, провідний науковий співробітник Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України (Київ, Україна)

• *Помиткіна Любов Віталіївна* — доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)

• *Приходькіна Наталія Олексіївна* - доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (Київ, Україна)

• *Сапожніков Станіслав Володимирович* - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки та психології Університету імені Альфреда Нобеля (Дніпро, Україна)

• *Сопілко Ірина Миколаївна* - доктор юридичних наук, професор, Відмінник освіти України, Заслужений юрист України, декан юридичного факультету Національного Авіаційного Університету (Київ, Україна)

• *Титко Анна Василівна* — кандидат юридичних наук, провідний науковий співробітник Національної академії внутрішніх справ (Київ, Україна)

• *Трушкіна Наталія Валеріївна* - кандидат економічних наук, член-кореспондент Академії економічних наук України, дійсний член Центру українсько-європейського наукового співробітництва, старший науковий співробітник відділу проблем регуляторної політики та розвитку підприємництва Інституту економіки промисловості НАН України (Київ, Україна)

• *Турчинова Ганна Володимирівна* — кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету природничо-географічної освіти та екології Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (Київ, Україна)

• *Федоренко Владислав Леонідович* — доктор юридичних наук, професор, DrHb - доктор хабілітований наук правничих (Польська академія наук), Заслужений юрист України, директор Науково−дослідного центру судової експертизи з питань інтелектуальної власності Міністерства юстиції України (Київ, Україна)

• *Хохліна Олена Петрівна* — доктор психологічних наук, професор, професор кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)

• *Чернуха Надія Миколаївна* — доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної реабілітації та соціальної педагогіки Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Київ, Україна)

• *Чумак Оксана Володимирівна* - доктор економічних наук, доцент, науковий співробітник відділу статистики і аналітики вищої освіти Державної наукової установи «Інститут освітньої аналітики», (Київ, Україна)

• *Якимчук Аліна Юріївна* — доктор економічних наук, професор, професор кафедри державного управління, документознавства та інформаційної діяльності Національного університету водного господарства та природокористування (Рівне, Україна)

• *Яковицька Лада Савелівна* — доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)

© автори статей, 2022
© громадська наукова організація «Всеукраїнська Асамблея докторів наук із державного управління», 2022
© Видавнича група «Наукові перспективи», 2022

ЗМІСТ

СЕРІЯ «Педагогіка»

Kovalska N.V., Prisyashnyuk N.M. 15
SOME BENEFICIAL STRATEGIES FOR DISTANCE INTERACTIVE TEACHING THE LANGUAGE THROUGH THE PANDEMIC

Levchyk I.Yu., Mazur O.I. 27
THEORETICAL AND METHODOLOGICAL FRAMEWORK OF INTEGRATED LEARNING OF PROFESSIONALLY ORIENTED ENGLISH COMMUNICATION OF FUTURE JOURNALISTS IN THE UKRAINIAN CONTEXT

Lystopadova V.V., Khalaim D.S. 41
DIFFERENTIAL EQUATIONS IN PREVENTION OF DISEASES

Бевзюк М.С. 49
ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИХОВАТЕЛЯ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Волобуєв В.В. 59
ЩОДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

Волошенко М.О. 72
МОДЕЛЬ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ ДО ФОРМУВАННЯ УСВІДОМЛЕНОГО БАТЬКІВСТВА У МОЛОДІ

Ворощук О.Д., Комар І.В., Петришин Р.А. 81
СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІ ТА ПРАВОВІ АСПЕКТИ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДІТЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ В УМОВАХ ОСВІТНЬОГО ЗАКЛАДУ

Гапоненко Н.П. 92
ЩОДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

Гасюк І.Л., Дарманська І.М. 99
КОРУПЦІЯ І ЯКІСТЬ ОСВІТИ ТА НАУКИ: ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ ТА ФАКТОРИ РОЗВИТКУ КРИЗОВОГО СТАНУ

Браславська О.В., Герасименко О.В. 319
РЕДЕВЕЛОПМЕНТ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ (НА ПРИКЛАДІ М. УМАНЬ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ)

Гончарук С.М., Приймак С.В., Романів Є.М. 331
РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ – ОСНОВНИЙ ТРЕНД ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ АУДИТОРСЬКОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Івахненко І.С., Приходько Д.О. 343
ПРАКТИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ БРЕНД-ОРІЄНТОВАНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ БУДІВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА ЯК ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ІМІДЖЕВОЇ ГАЛУЗІ

Карпінський Б.А., Карп'як А.О. 355
КЛАСИФІКАЦІЯ І ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УКРАЇНІ ЗА ЦІННІСНИМ ПІДХОДОМ

Кватернюк А.О. 370
ОЦІНКА ТЕНДЕНЦІЙ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ РОСЛИННИЦЬКОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

Коцупатрий М.М., Бірюк О.Г., Рогозний С.А. 378
ОБЛІК ТА КОРПОРАТИВНИЙ ПОДАТКОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ РОЗРАХУНКІВ ЗА ОРЕНДНОЮ ПЛАТОЮ ЗА ЗЕМЕЛЬНІ ДЛЯНКИ (ПАЇ) НА ПІДПРИЄМСТВАХ АГРОБІЗНЕССУ

Ольшанська М.В., Новоставська І.І. 392
ВПЛИВ КЛАСИФІКАЦІЇ ОРЕНДИ НА ВІДОБРАЖЕННЯ ЇЇ В ОБЛІКУ І ФІНАНСОВІЙ ЗВІТНОСТІ

Охрименко І.Б., Білошапка В.С. 405
ВПЛИВ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ НА ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ НА ТЛІ ВІЙНИ

Сторожук Т.М., Дружинська Н.С. 424
УДОСКОНАЛЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ОБЛІКУ ДЕРЕВИНИ ТА ІНШОЇ ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННОГО ПОХОДЖЕННЯ

Чорногор Н.О., Залевський А.В. 434
МЕХАНІЗМ ДІЛОКРАТИЗАЦІЇ В ОРГАНІЗАЦІЙНОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ УПРАВЛІННЯ АЕРОПОРТОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ